

Το Επίσημο Κείμενο της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου για τη Σημασία της Νηστείας

/ [Πεμπτούσία](#)

Η ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΣ ΤΗΣ ΝΗΣΤΕΙΑΣ ΚΑΙ Η ΤΗΡΗΣΙΣ ΑΥΤΗΣ ΣΗΜΕΡΟΝ

1. Η νηστεία είναι θεία εντολή (Γεν. β', 16-17). Κατά τον Μ. Βασίλειον, «συνηλικιώτις εστι της ανθρωπότητος νηστεία γαρ εν τω παραδείσω ενομοθετήθη» (Περί νηστείας, 1, 3. PG 31, 168A). Είναι μέγα πνευματικόν αγώνισμα και η κατ' εξοχήν έκφρασις του ασκητικού ιδεώδους της Ορθοδοξίας. Η Ορθόδοξος Εκκλησία απαρεγκλίτως στοιχούσα εις τε τα αποστολικά θεσπίσματα και τους συνοδικούς κανόνας και εις την καθ' όλου πατερικήν παράδοσιν, διεκήρυξε πάντοτε την υψίστην αξίαν της νηστείας δια τον πνευματικόν βίον του ανθρώπου και την σωτηρίαν αυτού. Εις τον κύκλον της λατρείας του ενιαυτού του Κυρίου προβάλλεται η όλη περί της νηστείας πατερική παράδοσις και διδασκαλία δια την συνεχή και αδιάπτωτον εγρήγορσιν του ανθρώπου και την επίδοσιν αυτού εις τους πνευματικούς αγώνας. Διο και υμνείται εις το Τριώδιον ως χάρις πολύφωτος, ως όπλον ακαταμάχητον, ως πνευματικών αγώνων αρχή, ως καλλίστη τρίβος αρετών, ως τροφή ψυχής, ως πηγή φιλοσοφίας απάσης, ως αφθάρτου διαγωγής και ισαγγέλου πολιτείας το μίμημα, ως μήτηρ των αγαθών απάντων και πασών των αρετών.
2. Η νηστεία ως αρχαιότατος θεσμός απαντά ήδη εις την Παλαιάν Διαθήκην (Δευτ. θ', 18. Ησ. νη', 4-10. Ιωήλ β', 15. Ιωνάς γ', 5-7), βεβαιούται δε υπό της Καινής. Αυτός ο Κύριος ενήστευσεν επί τεσσαράκοντα ημέρας προ της ενάρξεως της δημοσίας δράσεως αυτού (Λουκ. δ', 1-2) και έδωκεν οδηγίας ως προς τον τρόπον ασκήσεως της νηστείας (Ματθ. στ', 16-18). Εις την Καινήν Διαθήκην γενικώτερον συνιστάται η νηστεία ως μέσον εγκρατείας, μετανοίας και πνευματικής ανατάσεως (Μαρκ. α', 6. Πραξ. ιγ', 2. ιδ', 23. Ρωμ. ιδ', 21). Η Εκκλησία, από της αποστολικής εποχής, διεκήρυξε την υψίστην σημασίαν της νηστείας και ώρισε την Τετάρτην και την Παρασκευήν ως ημέρας νηστείας (Διδαχή η', 1), ως επίσης και την προ του Πάσχα νηστείαν (Ειρηναίος Λουγδούνου, εν: Ευσεβίου, Εκκλησιαστική Ιστορία ε', 24. PG 20, 497B-508AB).

Βεβαίως, εις την εκκλησιαστικήν πράξιν, την ανά τους αιώνας μαρτυρουμένην, υπήρξε ποικιλία ουχί μόνον εις την έκτασιν της νηστείας προ του Πάσχα (Διονυσίου Αλεξανδρείας, *Επιστολή προς Βασιλείδην επίσκοπον*, PG 10, 1277), αλλά και ως προς τον αριθμόν και το περιεχόμενον των υπολοίπων περιόδων νηστείας, αίτινες διεμορφώθησαν υπό την επιρροήν ποικίλων παραγόντων, πρωτίστως λειτουργικών και μοναστικών, προκειμένου να συντελήται μεταξύ άλλων και η κατάλληλος προετοιμασία προ των μεγάλων εορτών. Ούτως, ο άρρηκτος δεσμός νηστείας και λατρείας παρέχει το μέτρον και τον σκοπόν της νηστείας και αναδεικνύει τον πνευματικόν χαρακτήρα αυτής, διο και άπαντες οι πιστοί καλούνται να ανταποκριθούν, έκαστος κατά την ιδίαν αυτού δύναμιν και δυνατότητα, χωρίς όμως να παρέχεται και ελευθερία καταφρονήσεως του ιερού τούτου θεσμού: «*ώρα μη τις σε πλανήση από ταύτης της οδού της διδαχής... Ει μεν γαρ δύνασαι βαστάσαι όλον τον ζυγόν του Κυρίου, τέλειος έσει ει δε ου δύνασαι, ο δύνη τούτο ποίει. Περί δε της βρώσεως, ο δύνασαι, βάστασον*» (Διδαχή στ', 1-3).

3. Η αληθής νηστεία, ως πνευματικόν αγώνισμα, συνδέεται προς την αδιάλειπτον προσευχήν και την ειλικρινή μετάνοιαν. «*Μετάνοια χωρίς νηστείας αργή*» (Μ. Βασιλείου, *Περί νηστείας* 1, 3. PG 31, 168Α), ως επίσης και νηστεία άνευ έργων ευποιίας είναι νεκρά, ιδία δε κατά την σύγχρονον εποχήν, καθ' ην η άνισος και άδικος κατανομή των αγαθών στερεί και αυτού του επιουσίου άρτου ολοκλήρους λαούς. «*Νηστεύοντες αδελφοί σωματικώς, νηστεύσωμεν και πνευματικώς· λύσωμεν πάντα σύνδεσμον αδικίας διαρρήξωμεν στραγγαλιάς βιαίων συναλλαγμάτων· πάσαν συγγραφήν άδικον διασπάσωμεν· δώσωμεν πεινώσιν άρτον, και πτωχούς αστέγους εισαγάγωμεν εις οίκους*» (Στιχηρόν, Ιδιόμελον Τετάρτης, Α' Εβδομάδος Νηστειών. Πρβλ. Ησαΐου νη', 6-7). Η νηστεία δεν εξαντλείται εις απλήν και τυπικήν αποχήν εκ τινων μόνον καθωρισμένων τροφών. «*Ου μέντοι εξαρκεί καθ' εαυτήν η αποχή βρωμάτων προς την επαινετήν νηστείαν, αλλά νηστεύσωμεν νηστείαν δεκτήν, ευάρεστον τω Θεώ. Αληθής νηστεία η του κακού αλλοτρίωσις, εγκράτεια γλώσσης, θυμού αποχή, επιθυμιών χωρισμός, καταλαλιάς, ψεύδους, επιορκίας. Η τούτων ένδεια νηστεία εστιν αληθής. Εν τούτοις μεν η νηστεία καλόν*» (Μ. Βασιλείου, *Περί νηστείας* 2, 7. PG 31, 196D). Η κατά την νηστείαν αποχή εκ τινων καθωρισμένων τροφών και η κατ' αυτήν ολιγάρκεια, ου μόνον κατά το είδος, αλλά και κατά την ποσότητα των μεταλαμβανομένων τροφών, αποτελούν το αισθητόν στοιχείον του πνευματικού αγωνίσματος. «*Η νηστεία αποχή τροφής εστι κατά το σημαινόμενον. Τροφή δε ουδέν δικαιότερους ημάς η αδικωτέρους απεργάζεται· κατά δε το μυστικόν δηλοί ότι, ώσπερ τοις καθ' ένα εκ τροφής η ζωή, η δε ατροφία θανάτου σύμβολον, ούτω και ημάς των κοσμικών νηστεύειν χρη, ίνα τω κόσμω αποθάνωμεν, και μετά τούτο, τροφής θείας μεταλαβόντες, Θεώ ζήσωμεν*»

(Κλήμεντος Αλεξανδρέως, *Εκ των Προφητικών Εκλογαί*. PG 9, 704D-705A). Ούτως, η αληθής νηστεία αναφέρεται εις την καθ' όλου εν Χριστώ ζωήν των πιστών και κορυφούται δια της συμμετοχής αυτών εις την θείαν λατρείαν και ιδία εις το μυστήριον της Θείας Ευχαριστίας.

4. Η τεσσαρακονθήμερος νηστεία του Κυρίου κατέστη υπόδειγμα της νηστείας των πιστών, η οποία ενεργοποιεί την μετοχήν αυτών εις την υπακοήν του Κυρίου, ίνα δι' αυτής, «ο μη φυλάξαντες αποβεβλήκαμεν, φυλάξαντες απολάβωμεν» (Γρηγορίου Θεολόγου, *Λόγος ΜΕ', Εις το Άγιον Πάσχα*, PG 36, 661C). Η χριστοκεντρική κατανόησις του πνευματικού χαρακτήρος της νηστείας, ιδία της Μ. Τεσσαρακοστής, κανών εις την καθ' όλου πατερικήν παράδοσιν, συγκεφαλαιούται χαρακτηριστικώς υπό του αγίου Γρηγορίου του Παλαμά: «Εάν ούτω νηστεύης, ου μόνον συμπάσχων έση και συννεκρούμενος, αλλά και συνανιστάμενος και συμβασιλεύων Χριστώ εις αιώνας τους απεράντους· σύμφυτος γαρ γεγονώς δια της τοιαύτης νηστείας τω ομοιώματι του θανάτου αυτού, και της αναστάσεως κοινωνός έση και της εν αυτώ ζωής κληρονόμος» (*Ομιλία ΙΓ', τη Ε' Κυριακή των Νηστειών*. PG 151, 161AB).
5. Κατά την ορθόδοξον παράδοσιν, το μέτρον της πνευματικής τελειώσεως είναι το «μέτρον ηλικίας του πληρώματος του Χριστού» (Εφεσ. δ', 13) και έκαστος οφείλει, αν θέλη να φθάση εις αυτό, να αγωνισθή και υψωθή αναλόγως. Ακριβώς δε δια τούτο, η άσκησις και ο πνευματικός αγών δεν έχουν τέλος εν τω παρόντι βίω, όπως και η τελειότης των τελείων. Πάντες καλούνται να ανταποκρίνωνται, όση δύναμις αυτοίς, εις τας επιταγάς του ορθόδοξου υψηλού μέτρου με σκοπόν την κατά χάριν θέωσιν. Και αυτοί, παρ' ότι πράττουν πάντα τα διατεταγμένα, ουδέποτε υψηλοφρονούν, αλλ' ομολογούν ότι «δούλοι αχρειοί εσμεν, ο οφείλομεν ποιήσαι πεποιήκαμεν» (Λουκ. ιζ'17, 10). Πάντες έχουν - κατά την ορθόδοξον περί πνευματικής ζωής αντίληψιν - χρέος να μη εγκαταλείπουν τον καλόν της νηστείας αγώνα, αλλ' εν αυτομεμψία και συναισθήσει της ταπεινότητος της καταστάσεως αυτών, να επαφίενται δια τας παραλείψεις των εις το έλεος του Θεού, καθ' όσον Ορθόδοξος πνευματική ζωή είναι ανεπίτευκτος χωρίς τον πνευματικόν αγώνα της νηστείας.
6. Η Ορθόδοξος Εκκλησία, ως φιλόστοργος μήτηρ, ώρισε τα εις σωτηρίαν συμφέροντα και προέταξε τους ιερούς καιρούς της νηστείας ως θεοδώρητον «φυλακτήριον» της καινής εν Χριστώ ζωής των πιστών κατά πάσης επιβουλής του αλλοτρίου. Στοιχούσα τοις θείοις Πατράσι, φυλάσσει, ως και πρότερον, τα ιερά αποστολικά θεσπίσματα, τους συνοδικούς κανόνας και τας ιεράς παραδόσεις, προβάλλει πάντοτε τας ιεράς νηστείας ως αρίστην εν τη ασκήσει τρίβον πνευματικής τελειώσεως και σωτηρίας των πιστών και κηρύσσει την ανάγκην τηρήσεως υπ' αυτών των τεταγμένων νηστειών του

ενιαυτού του Κυρίου, ήτοι της Μ. Τεσσαρακοστής, της Τετάρτης και της Παρασκευής, αίτινες μαρτυρούνται υπό των ιερών κανόνων, ως και των νηστειών των Χριστουγέννων, των Αγίων Αποστόλων, της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, και των μονοημέρων της Υψώσεως του Τιμίου Σταυρού, της παραμονής των Θεοφανείων και της αποτομής της τιμίας κεφαλής Ιωάννου του Προδρόμου, προς τούτοις δε και πασών των κατά ποιμαντικήν μέριμναν οριζομένων εκάστοτε νηστειών η των κατά την προαίρεσιν των πιστών τηρουμένων.

7. Η Εκκλησία όμως έθετο άμα, κατά ποιμαντικήν διάκρισιν, και όρια φιλανθρώπου οικονομίας του καθεστώτος της νηστείας. Διο και προέβλεψε την δι' ασθένειαν του σώματος η δι' αδήριτον ανάγκην η και δια την χαλεπότητα των καιρών ανάλογον εφαρμογήν της αρχής της εκκλησιαστικής οικονομίας κατά την υπεύθυνον κρίσιν και ποιμαντικήν μέριμναν του σώματος των επισκόπων των κατά τόπους Εκκλησιών.

8. Είναι γεγονός, ότι σήμερα πολλοί πιστοί δεν τηρούν απάσας τας περί νηστείας διατάξεις, είτε εξ ολιγωρίας είτε λόγω των υπάρχουσών συνθηκών ζωής, οικειοθελώς καν ώσιν αύται. Άπασαι όμως αι περιπτώσεις αύται της χαλαρώσεως των περί νηστείας ιερών διατάξεων, είτε είναι γενικώτεροι, είτε ατομικοί, δέον όπως τυγχάνουν της ποιμαντικής μερίμνης εκ μέρους της Εκκλησίας, διότι ο Θεός «ου θέλει τον θάνατον του αμαρτωλού ως το επιστρέψαι και ζην αυτόν» (πρβλ. Ιεζ. λγ', 11), χωρίς όμως να περιφρονήται η αξία της νηστείας. Όθεν δια τους έχοντας δυσκολίαν εις την τήρησιν των ισχυουσών περί νηστείας διατάξεων είτε εκ λόγων ατομικών (ασθένεια, στράτευσις, συνθήκαι εργασίας κ.λπ.) είτε γενικωτέρων (ειδικαί συνθήκαι επικρατούσαι εις τινας χώρας από πλευράς κλίματος, καθώς και κοινωνικο-οικονομικά ιδιαιτερότητες τινών χωρών λ.χ. αδυναμία ευρέσεως νηστησίμων τροφών) επαφίεται εις την διάκρισιν των κατά τόπους Ορθοδόξων Εκκλησιών να καθορίσουν την φιλόανθρωπον οικονομίαν και επιείκειαν, απαλύνουσαι, κατά τας ειδικάς τούτας περιπτώσεις, το τυχόν «στυφόν» των ιερών νηστειών. Πάντα δε ταύτα εντός των πλαισίων των ως άνω λεχθέντων και επί τω σκοπώ να μη ατονήση ποσώς ο ιερός θεσμός της νηστείας. Η φιλόανθρωπος αύτη συγκατάβασις πρέπει να ασκηθή υπό της Εκκλησίας μετά πάσης φειδούς, οπωσδήποτε δε επί το επιεικέστερον δια τας νηστείας εκείνας, δι' ας δεν υπάρχει ομοιόμορφος πάντοτε και εις απάσας τας περιπτώσεις παράδοσις και πράξις εν τη Εκκλησία. «... Καλόν το νηστεύειν πάσαν ημέραν, αλλ' ο μη εσθίων τον εσθιοντα μη κρινέτω. Εν τοις τοιούτοις ου νομοθετείν, ου βιάζεσθαι, ουκ αναγκαστικώς άγειν το εγχειρισθέν προσήκει ποιμνιον, πειθοί δε μάλλον, και ηπιότητι, και λόγω άλατι ηρτυμένω ..»(Ιωάννου Δαμασκηνού, Περί των αγίων νηστειών, 3. PG 95, 68B).

Η προ της θείας κοινωνίας νηστεία τριών η περισσοτέρων ημερών επαφίεται εις την ευλάβειαν των πιστών, συμφώνως και προς τα λόγια του αγίου Νικοδήμου του Αγιορείτου «... μ' όλον οπού από τους θείους Κανόνας νηστεία προ της Μεταλήψεως ου διορίζεται· οι δυνάμενοι δε νηστεύειν προ αυτής και ολόκληρον εβδομάδα, καλώς ποιούσι» (Ερμηνεία εις τον κανόνα ιγ' της Στ' Οικουμενικής Συνόδου, Πηδάλιον, 191). Όμως, το σύνολον των πιστών της Εκκλησίας οφείλει να τηρή τας ιεράς νηστείας και την από μεσουκτιού ασιτίαν προκειμένου να προσέρχεται τακτικώς εις την θείαν Μετάληψιν, ήτις είναι η κατ' εξοχήν έκφρασις της εκκλησιαστικής οντότητος, να εθισθή δε ώστε να νηστεύη εις ένδειξιν μετανοίας, εις εκπλήρωσιν πνευματικής υποσχέσεως, προς επίτευξιν ιερού τινος σκοπού, εις καιρούς πειρασμού, εν συνδυασμώ προς αιτήματα αυτού παρά του Θεού, προ του βαπτίσματος (δια τους προσερχομένους εις το βάπτισμα ενηλίκους), προ της χειροτονίας, εις περιπτώσεις επιτιμίων, κατά τας ιεράς αποδημίας και εις άλλας παρομοίας περιστάσεις.

† ο Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαίος, Πρόεδρος

† ο Αλεξανδρείας Θεόδωρος

† ο Ιεροσολύμων Θεόφιλος

† ο Σερβίας Ειρηναίος

† ο Ρουμανίας Δανιήλ

† ο Νέας Ιουστινιανής και πάσης Κύπρου Χρυσόστομος

† ο Αθηνών και πάσης Ελλάδος Ιερώνυμος

† ο Βαρσοβίας και πάσης Πολωνίας Σάββας

† ο Τιράνων και πάσης Αλβανίας Αναστάσιος

† ο Πρέσοβ και πάσης Τσεχίας και Σλοβακίας Ραστισλάβ

Αντιπροσωπεία Οικουμενικού Πατριαρχείου

† ο Καρελίας και πάσης Φιλλανδίας Λέων

† ο Ταλλίνης και πάσης Εσθονίας Στέφανος

† ο Γέρων Περγάμου Ιωάννης

† ο Γέρων Αμερικής Δημήτριος

† ο Γερμανίας Αυγουστίνος

† ο Κρήτης Ειρηναίος

† ο Ντένβερ Ησαΐας

† ο Ατλάντας Αλέξιος

† ο Πριγκηποννήσων Ιάκωβος

† ο Προικοννήσου Ιωσήφ

† ο Φιλαδελφείας Μελίτων

† ο Γαλλίας Εμμανουήλ

† ο Δαρδανελλίων Νικήτας

† ο Ντητρόϊτ Νικόλαος

† ο Αγίου Φραγκίσκου Γεράσιμος

† ο Κισάμου και Σελίνου Αμφιλόχιος

† ο Κορέας Αμβρόσιος

† ο Σηλυβρίας Μάξιμος

† ο Αδριανουπόλεως Αμφιλόχιος

† ο Διοκλείας Κάλλιστος

† ο Ιεραπόλεως Αντώνιος, επί κεφαλής των Ουκρανών Ορθοδόξων εν ΗΠΑ

† ο Τελμησσού Ιώβ

† ο Χαριουπόλεως Ιωάννης, επί κεφαλής της Πατριαρχικής Εξαρχίας των εν τη Δυτική Ευρώπη Ορθοδόξων Παροικιών Ρωσικής Παραδόσεως

† ο Νύσσης Γρηγόριος, επί κεφαλής των Καρπαθορρώσων Ορθοδόξων εν ΗΠΑ

Αντιπροσωπεία Πατριαρχείου Αλεξανδρείας

† ο Γέρων Λεοντοπόλεως Γαβριήλ

† ο Ναϊρόμπι Μακάριος

† ο Καμπάλας Ιωνάς

† ο Ζιμπάμπουε και Αγκόλας Σεραφείμ

† ο Νιγηρίας Αλέξανδρος

† ο Τριπόλεως Θεοφύλακτος

† ο Καλής Ελπίδος Σέργιος

† ο Κυρήνης Αθανάσιος

† ο Καρθαγένης Αλέξιος

† ο Μουάνζας Ιερώνυμος

† ο Γουϊνέας Γεώργιος

† ο Ερμουπόλεως Νικόλαος

† ο Ειρηνοπόλεως Δημήτριος
† ο Ιωαννουπόλεως και Πρετορίας Δαμασκηνός
† ο Άκκρας Νάρκισσος
† ο Πτολεμαΐδος Εμμανουήλ
† ο Καμερούν Γρηγόριος
† ο Μέμφιδος Νικόδημος
† ο Κατάγκας Μελέτιος
† ο Μπραζαβίλ και Γκαμπόν Παντελεήμων
† ο Μπουρούντι και Ρουάντας Ιννοκέντιος
† ο Μοζαμβίκης Χρυσόστομος
† ο Νιέρι και Όρους Κένυας Νεόφυτος

Αντιπροσωπεία Πατριαρχείου Ιεροσολύμων

† ο Φιλαδελφείας Βενέδικτος
† ο Κωνσταντίνης Αρίσταρχος
† ο Ιορδάνου Θεοφύλακτος
† ο Ανθηδώνος Νεκτάριος
† ο Πέλλης Φιλούμενος

Αντιπροσωπεία Εκκλησίας Σερβίας

† ο Αχρίδος και Σκοπίων Ιωάννης
† ο Μαυροβουνίου και Παραθαλασσίας Αμφιλόχιος
† ο Ζάγκρεμπ και Λιουμπλιάνας Πορφύριος
† ο Σιρμίου Βασίλειος
† ο Βουδιμίου Λουκιανός

† ο Νέας Γκρατσάνιτσας Λογγίνος
† ο Μπάτσκας Ειρηναίος
† ο Σβορνικίου και Τούζλας Χρυσόστομος
† ο Ζίτσης Ιουστίνος
† ο Βρανίων Παχώμιος
† ο Σουμαδίας Ιωάννης
† ο Μπραγιτσέβου Ιγνάτιος
† ο Δαλματίας Φώτιος
† ο Μπίχατς και Πέτροβατς Αθανάσιος
† ο Νίκσιτς και Βουδίμλιε Ιωαννίκιος
† ο Ζαχουμίου και Ερζεγοβίνης Γρηγόριος
† ο Βαλιέβου Μιλούτιν
† ο εν Δυτική Αμερική Μάξιμος
† ο εν Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία Ειρηναίος
† ο Κρούσεβατς Δαυίδ
† ο Σλαουονίας Ιωάννης
† ο εν Αυστρία και Ελβετία Ανδρέας
† ο Φραγκφούρτης και εν Γερμανία Σέργιος
† ο Τιμοκίου Ιλαρίων

Αντιπροσωπεία Εκκλησίας Ρουμανίας

† ο Ιασίου και Μολδαβίας και Μπουκοβίνης Θεοφάνης
† ο Σιμπίου και Τρανσυλβανίας Λαυρέντιος
† ο Βαντ, Φελεάκ και Κλουζ και Κλουζ, Άλμπας, Κρισάνας και Μαραμούρες Ανδρέας

† ο Κραϊόβας και Ολτενίας Ειρηναίος
† ο Τιμισοάρας και Βανάτου Ιωάννης
† ο εν Δυτική και Νοτίω Ευρώπη Ιωσήφ
† ο εν Γερμανία και Κεντρική Ευρώπη Σεραφείμ
† ο Τιργοβιστίου Νήφων
† ο Άλμπα Ιούλια Ειρηναίος
† ο Ρώμαν και Μπακάου Ιωακείμ
† ο Κάτω Δουνάβεως Κασσιανός
† ο Αράντ Τιμόθεος
† ο εν Αμερική Νικόλαος
† ο Οράντεα Σωφρόνιος
† ο Στρεχαΐας και Σεβερίνου Νικόδημος
† ο Τουλσέας Βησσαρίων
† ο Σαλάζης Πετρώνιος
† ο εν Ουγγαρία Σιλουανός
† ο εν Ιταλία Σιλουανός
† ο εν Ισπανία και Πορτογαλία Τιμόθεος
† ο εν Βορείω Ευρώπη Μακάριος
† ο Πλοεστίου Βαρλαάμ, Βοηθός παρά τω Πατριάρχη
† ο Λοβιστέου Αιμιλιανός, Βοηθός παρά τω Αρχιεπισκόπω Ριμνικίου
† ο Βικίνης Ιωάννης Κασσιανός, Βοηθός παρά τω Αρχιεπισκόπω εν Αμερική

Αντιπροσωπεία Εκκλησίας Κύπρου

† ο Πάφου Γεώργιος

† ο Κιτίου Χρυσόστομος
† ο Κυρηναίας Χρυσόστομος
† ο Λεμεσού Αθανάσιος
† ο Μόρφου Νεόφυτος
† ο Κωνσταντίας - Αμμοχώστου Βασίλειος
† ο Κύκκου και Τηλλυρίας Νικηφόρος
† ο Ταμασού και Ορεινής Ησαΐας
† ο Τριμθούντος και Λευκάρων Βαρνάβας
† ο Καρπασίας Χριστοφόρος
† ο Αρσινόης Νεκτάριος
† ο Αμαθούντος Νικόλαος
† ο Λήδρας Επιφάνιος
† ο Χύτρων Λεόντιος
† ο Νεαπόλεως Πορφύριος
† ο Μεσαορίας Γρηγόριος

Αντιπροσωπεία Εκκλησίας Ελλάδος

† ο Φιλίππων, Νεαπόλεως και Θάσου Προκόπιος
† ο Περιστερίου Χρυσόστομος
† ο Ηλείας Γερμανός
† ο Μαντινείας και Κυνουρίας Αλέξανδρος
† ο Άρτης Ιγνάτιος
† ο Διδυμοτείχου, Ορεστιάδος και Σουφλίου Δαμασκηνός
† ο Νικαίας Αλέξιος

† ο Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου Ιερόθεος
† ο Σάμου και Ικαρίας Ευσέβιος
† ο Καστορίας Σεραφείμ
† ο Δημητριάδος και Αλμυρού Ιγνάτιος
† ο Κασσανδρείας Νικόδημος
† ο Ύδρας, Σπετσών και Αιγίνης Εφραίμ
† ο Σερρών και Νιγρίτης Θεολόγος
† ο Σιδηροκάστρου Μακάριος
† ο Αλεξανδρουπόλεως Άνθιμος
† ο Νεαπόλεως και Σταυρουπόλεως Βαρνάβας
† ο Μεσσηνίας Χρυσόστομος
† ο Ιλίου, Αχαρνών και Πετρουπόλεως Αθηναγόρας
† ο Λαγκαδά, Λητής και Ρεντίνης Ιωάννης
† ο Νέας Ιωνίας και Φιλαδελφείας Γαβριήλ
† ο Νικοπόλεως και Πρεβέζης Χρυσόστομος
† ο Ιερισσού, Αγίου Όρους και Αρδαμερίου Θεόκλητος

Αντιπροσωπεία Εκκλησίας Πολωνίας

† ο Λουτζ και Πόζναν Σίμων
† ο Λούμπλιν και Χελμ Άβελ
† ο Μπιαλύστοκ και Γκντάνσκ Ιάκωβος
† ο Σιεμιατίτσε Γεώργιος
† ο Γκορλίτσε Παΐσιος

Αντιπροσωπεία Εκκλησίας Αλβανίας

† ο Κορυτσάς Ιωάννης

† ο Αργυροκάστρου Δημήτριος

† ο Απολλωνίας και Φίερ Νικόλαος

† ο Ελμπασάν Αντώνιος

† ο Αμαντίας Ναθαναήλ

† ο Βύλιδος Άστιος

Αντιπροσωπεία Εκκλησίας Τσεχίας και Σλοβακίας

† ο Πράγας Μιχαήλ

† ο Σούμπερκ Ησαΐας